

УДК 342.9

О. В. Марченко

**ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ МЕХАНІЗМУ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РЕКЛАМНИХ ПОСЛУГ**

Постановка проблеми. Для того, щоб всебічно гарантувати та забезпечити належне функціонування і розвиток сфери реклами, недостатньо лише прийняти декілька, нехай навіть дуже якісних, законів. Має бути створений надійний та ефективний забезпечувальний механізм, у межах якого вся сукупність існуючих організаційно-правових методів, заходів, засобів та інших умов і факторів грамотно та збалансовано поєднуються в злагоджену й ефективну систему, в єдиний механізм.

Стан дослідження. Різні аспекти правового регулювання реклами досліджували В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, С.В. Ківалов, С.Г. Стеценко, Н.О. Саніахметова, І.І. Іванов, Ю.Ф. Вольдман, О.Р. Шишка, Ю.І. Зоріна, М.С. Потапенко, А.В. Стрельников, З.В. Кузнєцова та інші вчені, однак, віддаючи належне науковим напрацюванням зазначених правників, слід констатувати, що механізм адміністративно-правового забезпечення рекламної сфери повноцінного комплексного вивчення не отримав. Вказане підкреслює своєчасність, необхідність та актуальність досліджуваної тематики. У зв'язку із цим у даній статті ми маємо на меті розглянути поняття та ознаки механізму адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг.

Виклад основного матеріалу. Механізм адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг являє собою складне поняття, тому з метою чіткого усвідомлення його сутності та змісту ми скористаємося такими методами наукового пізнання, як аналіз та індукція, тобто ми спочатку розкладемо дане поняття на його складові і встановимо сутнісний зміст кожного з його структурних елементів окремо, а потім на підставі отриманих висновків про них зробимо висновки про поняття та ознаки механізму адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг як єдиного, цілісного явища.

Своєю появою термін «механізм» зобов'язаний технічній сфері, де він використовувався для позначення певних апаратів, технічних пристроїв і в

цьому значенні був, як правило, тотожний терміну «машина», підтвердженням чому є його тлумачення у словниковій літературі: машина – це механізм або комплекс механізмів, призначений для виконання корисної роботи через перетворення одного виду енергії на інший [1, с. 653]. Пізніше термін «механізм» став використовуватись, як вказують С. М. Морозов,

Л. М. Шкарапута [2, с. 553], у переносному значенні для позначення системи, порядку або методики здійснення, протікання чогось чи позначення внутрішньої будови, устрою, організації певного явища, предмету, процесу. Нині термін «механізм» досить міцно закріпився у побуті сучасного суспільства і використовується як одне з основних понять не лише в технічній галузі, але й під час визначення різного роду соціальних, біологічних, хімічних та інших процесів і явищ.

Термін «механізм» досить часто зустрічається в різних поняттях із правової сфери, як-то: «правовий механізм», «механізм правового регулювання», «механізм правотворчості», «механізм правореалізації», «механізм забезпечення прав і законних інтересів учасників суспільних відносин», «механізм держави» (або «державний механізм») тощо. Для прикладу приведемо визначення деяких із цих понять, так:

– правовий механізм – це комплекси взаємопов'язаних юридичних засобів, які об'єктивовані на нормативному рівні, необхідні та достатні для досягнення певної мети [3, с. 423];

– механізм правового регулювання (МПР) може бути визначений як система послідовно організованих юридичних засобів (явищ), за допомогою яких досягаються цілі правового регулювання [4, с. 413]. Або ж, як зазначає О. Ф. Скакун, механізм правового регулювання являє собою взяття в єдності систему правових засобів, способів і форм, за допомогою яких нормативність права переводиться в упорядкованість суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, встановлюється і забезпечується правопорядок («належне» у праві стає «сущим») [5, с. 498];

– соціально-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини – система засобів і чинників, що забезпечують необхідні умови поваги до всіх основних прав і свобод людини, які є похідними від її гідності [5, с. 190].

– механізм правової поведінки – сукупність засобів, за допомогою яких здійснюється регулювання поведінки людини правом [6, с. 166];

– система інститутів правотворення (частково правореалізації) включає в себе соціально-правові інструменти і засоби, націлені на формування правової нормативної системи регулювання суспільних відносин [7, с.7];

– державно-правовий механізм забезпечення права на судовий захист – це загальний, сталий, необхідний і об'єктивний взаємозв'язок усіх заходів, що санкціонуються державою за допомогою правових норм та зобов'язальних суб'єктів державної влади [8];

– механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина – це спосіб здійснення прав і свобод, тобто особливим чином погоджені правомірні позитивні дії особи, всіх зобов'язаних та інших суб'єктів права, а також умови і фактори, що впливають на цей процес [9, с. 52];

– механізм реалізації прав і свобод – це складний і багатосторонній як в організаційно-політичному, так і в юридичному відношенні організм. Механізм реалізації розкривається через упорядкованість, структуру (суб'єкти, об'єкти, характер зв'язків між ними), різноманітні соціальні та юридичні чинники, форми, способи, умови і гарантії здійснення конституційних норм відповідно до демократичних процедур, принципів законності та соціальної справедливості [10, с. 267].

– механізм реалізації прав та свобод людини і громадянина – певна соціальна система, в рамках якої явища правового порядку (норми, акти застосування права, правосвідомість суб'єктів і т.д.) тісно взаємодіють із низкою організаційних структур, діяльністю самих громадян, що реалізують свої суб'єктивні права, функціонуванням відповідних установ, посадових осіб [11, с. 14];

– механізм держави – це цілісна ієрархічна система державних органів, що здійснюють державну владу, а також установ, підприємств, за допомогою яких виконуються завдання і функції держави [5, с. 87; 12, с. 136].

На нашу думку, враховуючи все вищевикладене, механізм слід розуміти як систему в дії, тобто загалом механізм, як і система, являє собою сукупність розташованих у певному порядку, у певній послідовності та функціонально пов'язаних між собою елементів, які утворюють внутрішню структуру, будову того чи іншого механізму, системи. Втім, якщо система більш вказує на наявність зв'язку між певними процесами, предметами, явищами, що дозволяє говорити про них як про певну єдність, цілісне утворення, то механізм показує, як ці зв'язки реалізуються, відображає рух елементів системи, їх взаємодію один з одним та із зовнішніми умовами і факторами.

Специфіка юридичних засобів обумовлюється їх галузевою приналежністю. Оскільки нас цікавить адміністративно-правовий аспект механізму забезпечення рекламних послуг, то слід поглянути на сутність адміністративної галузі права. На сторінках юридичної літератури можна знайти велику кількість визначень поняття адміністративного права та його предмету. Так Д. М. Павлов, Ю. П. Битяк та В. В. Богуцький визначають адміністративне право як галузь права (сукупність правових норм), що регулює з метою реалізації завдань і функцій держави суспільні відносини управлінського характеру, які складаються у сфері виконавчої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади, внутрішньо організаційній діяльності інших державних органів, а також у процесі здійснення недержавними інституціями (наприклад, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями) зовнішніх юридично-владних повноважень [13, с. 10; 14, с. 21–22].

Враховуючи специфіку адміністративно-правової галузі, можемо дійти висновку, що адміністративно-правовий характер механізму забезпечення рекламних послуг свідчить про його публічність, тобто переважна більшість методів та засобів, що використовуються в цьому механізмі, мають владну природу і спрямовані на забезпечення належного рівня якості та

ефективності взаємовідносин між державною владою в особі її носів та іншими учасниками суспільних відносин з питань реалізації та захисту їхніх прав, свобод і законних інтересів у сфері реклами та рекламної діяльності.

Отже, механізм адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг являє собою систему юридичних, а також таких, що хоча безпосередньо й не мають юридичної природи, втім тісно пов'язані з правом і здійснюються на фоні його регулятивного впливу, засобів (методів, способів, заходів), за допомогою яких держава в особі її компетентних органів і посадових осіб створює відповідні організаційно-правові умови та фактори, необхідні для нормального протікання взаємовідносин між представниками державної влади (особливо її виконавчої гілки) та іншими суб'єктами суспільних відносин з питань надання і споживання рекламних послуг, а також повноцінно здійснення в цій сфері своїх прав і обов'язків як першими, так і другими.

Метою цього механізму є: з одного боку, за допомогою державно-владних можливостей та ресурсів гарантувати і забезпечити як суб'єктам, що надають або мають на меті надавати рекламні послуги, так і їх споживачам реальні можливості безперешкодно й у повному обсязі здійснювати свої права і законні інтереси у сфері реклами, а також звертатися в разі необхідності за їх державним захистом; а з іншого – забезпечити з боку органів влади якісне та ефективне управління цією сферою, в тому числі здійснення контролю за дотриманням суб'єктами встановлених вимог, правил та заборон щодо надання рекламних послуг.

Висновок. З метою більш змістовного уявлення про сутність адміністративно-правового механізму забезпечення рекламних послуг виокремимо його основні ознаки:

– по-перше, системність. Дана властивість вказує на те, що механізм адміністративно-правового забезпечення не повинен сприйматися як звичайна сукупність засобів, методів, заходів – він являє собою цілісну систему, в якій кожен з елементів посідає своє місце та виконує власну, відведену йому функцію, чим робить свій внесок у виконання завдань та функцій, покладених на цей механізм як єдине ціле. Із цього приводу доречним буде відзначити точку зору О. Ф. Скаун, яка, розглядаючи механізм держави, наголошувала, що він має розглядатися не як проста сукупність складових його елементів (державних органів, організацій, установ), а як система цих елементів, функціонально сумісних, узгоджених між собою і системою в цілому, котрі перебувають у постійному відновленні з метою підтримання своєї основної функції – управління [5, с. 88]. Також можна відзначити думку О. Ф. Черданцева, який, розкриваючи сутність механізму держави, пише, що сукупність органів, об'єднаних в єдине ціле, не випадкова і названа механізмом держави. Цим підкреслюється та обставина, що кожен орган є складовою частиною єдиного цілого, що кожен орган – частина необхідна, що тільки точне «притирання», взаємозв'язок і взаємодія окремих частин є умовою ефективного функціонування всього механізму [12, с. 143]. Системність є однією з основних запорукою послідовності, доцільності та ефективності функціонування даного механізму;

– по-друге, державно-владний характер. Ця властивість свідчить про те, що відносини, які супроводжують та опосередковують функціонування досліджуваного механізму, мають публічний характер, тобто їх обов'язковим учасником так чи інакше є носії державної влади. Крім того, державно-владний характер механізму забезпечення рекламних послуг обумовлює використання в ньому, як ми вже відзначали вище по тексту, владних можливостей та ресурсів, у тому числі таких, як державний примус;

– по-третє, правова природа. Левова частка засобів, що входять до зазначеного механізму, мають яскраво виражену юридичну природу, крім того, всі інші засоби цього механізму, які мають організаційний, управлінський, політичний та ін. характер, здійснюються на фоні регулятивного впливу права. Враховуючи наявність у даному механізмі елементів публічності та управлінських відносин, ключова роль у ньому належить засобам адміністративної галузі права;

– по-четверте, має двовекторне спрямування, тобто він орієнтований на забезпечення необхідних умов як для нормальної реалізації своїх прав і законних інтересів у сфері реклами приватними суб'єктами, так і для ефективного здійснення в цій же сфері компетентними державно-владними суб'єктами своїх відповідних організаційно-управлінських, контрольних, юрисдикційних та інших повноважень;

– по-п'яте, пов'язує механізм адміністративно-правового регулювання з механізмом держави: засоби першого втілюють (реалізуються) представниками другого.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005, – с. 1728.
2. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапуца. – К.: Наукова думка, 2000, с. 680.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
4. Загальна теорія держави і права: [підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / [М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.]; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2002. – 432 с.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: [підручник] / О.Ф. Скакун. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
6. Загальна теорія держави і права: [навч. посіб.] / [А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та інші]; за ред. В.В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 320 с. – Бібліогр. – с. 312.
7. Синоков С. В. Механизм правотворчества: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Сергей Владимирович Синоков. – Саратов, 2013. – 26 с.
8. Бакірова І. О. Державно-правовий механізм забезпечення конституційного права людини і громадянина на судовий захист та місце органів юстиції України у здійсненні правосуддя / І. О. Бакірова // офіційний веб-сайт Мін'юсту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/9254>.
9. Реализация прав граждан в условиях развитого социализма / отв. ред. Е.А. Лукашева. – М.: Наука, 1983. – 264 с.
10. Воеводин Л.Д. Юридический статус личности в России: [учебное пособие] / Л.Д. Воеводин. – М.: Издательство МГУ, Издательская группа ИНФРА • М–НОРМА, 1997. – 304 с.

11. Пехов В.Н. Деятельность милиции в механизме реализации прав и свобод граждан : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Одесский гос. ун-т. – Одесса, 1992. – 20 с.
12. Черданцев А.Ф. Теория государства и права : [учебник для вузов] / А.Ф. Черданцев. – М.: Юрайт, 2000. – 432 с.
13. Павлов Д. М. Адміністративне право : Загальна частина : [конспект лекцій]. – К. : МАУП, 2007. – 136 с. – Бібліогр. – с. 123–128.
14. Административное право Украины : [учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец.] / [Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гарашук и др.] ; под ред. проф. Ю.П. Битяка. – 2-е изд., перераб. и доп. – Харьков : Право, 2003. – 576 с.

А н о т а ц і я

Марченко О. В. Поняття та ознаки механізму адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг. – Стаття.

У статті, ґрунтуючись на основі наукових позицій учених, досліджено етимологію терміна «механізм». З урахуванням специфіки адміністративно-правової галузі зроблено висновок про публічність механізму адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг. Сформульовано власне авторське визначення поняття адміністративно-правового забезпечення рекламних послуг. Виокремлено основні ознаки досліджуваного правового явища.

Ключові слова: механізм адміністративно-правового забезпечення, поняття, ознаки, мета, суб'єкти суспільних відносин, рекламні послуги.

А н н о т а ц и я

Марченко А. В. Понятие и признаки механизма административно-правового обеспечения рекламных услуг. – Статья.

В статье на основе научных позиций ученых исследована этимология термина «механизм». С учетом специфики административно-правовой отрасли сделан вывод о публичности механизма административно-правового обеспечения рекламных услуг. Сформулировано собственное авторское определение понятия административно-правового обеспечения рекламных услуг. Выделены основные признаки исследуемого правового явления.

Ключевые слова: механизм административно-правового обеспечения, понятие, признаки, цель, субъекты общественных отношений, рекламные услуги.

S u m m a r y

Marchenko A. V. Concept and features of the mechanism of administrative and legal support advertising services. – Article

The article is based on scientifically-based scientists studied the etymology of the term "mechanism". With specific administrative and legal industry concluded publicity mechanism of administrative and legal support advertising services. Formulated proper copyright definition of administrative and legal provision of advertising services. Author determined basic features of the investigated legal phenomenon.

Key words: mechanism of administrative and legal support, concept, features, purposes, subjects of public relations, advertising services.